

GAZETA OLSZTYŃSKA

„Gazeta Olsztyńska“ z dod. „Przyjaciel Dzieci“ wychodzi codziennie z wyjątk. niedziel i świąt i koszt. miesięcz. na pocztach 12000, z odnośn. do domu 12036 mk., do Polski miesięcz. 21 000 mk. lub 6000 mkp., które należy wpłacić najnasze konto w Banku Dyskontowym w Bydgoszczy.

Ojców mowy, ojców wiary
Brońmy zgodnie: młody, stary!

Niech będzie pochwalony
Jezus Chrystus!

Ogłoszenia przyjmuje się za opłatą 1500 marek za rządęk jednolamowy. Wiersz reklamowy 6000 marek. Przy dochodzeniu sądowem należyłości wszelkie rabaty upadają. Redakcja i Administracja: Olsztyn, Mühlenstr. 2. Tel. 531. Rękopisy zwraca się tylko na wyraźne żądanie.

Rok XXXVII.

Olsztyn, na wtorek 7 sierpnia 1923 r.

Nr. 173.

Nowy zawód dla narodu niemieckiego.

Na początku wojny i w czasie wojny nacjonaliści nasi skierowali całą nienawiść swoją przeciwko Anglii. W Anglii Niemcy upatrywali nietylko najgroźniejszego intrYGanta, ale i najgroźniejszego wroga. Na szpaltach pism niemieckich pojawiały się straszliwe „Hassgesänge“ skierowane głównie przeciwko Anglii. Francję uważano przeważnie jako mniej niebezpiecznego wroga, którego powalić i zdeptać było można, gdyby nie Anglia.

Naród niemiecki po wypowiedzeniu wojny upojono łatwym widokiem zwycięstwa. Duch z roku 1914 ogarnął jak płomień cały naród. Wtem wyłonił się z mroków mgły Tamizy olbrzym stawający z duchem niemieckim z roku 1914 do śmiertelnej rozprawy. „Jeder Schuss ein Russ, jeder Stoß ein Franzos, jeder Tritt ein Britt“... Już w tym popularnym w Niemczech swego czasu zdaniu ujawnia się owa nienawiść i pogarda dla Anglii.

Po wojnie zmieniła się sytuacja. Polityka angielska pod kierownictwem premiera Lloyd George'a, którą historia później należycie oceni, zmieniła sytuację. Anglię Niemcy wprawdzie nienawidzili, ale pokładali w polityce Anglii nadzieje, które ich czasowo nie zawiodły.

Nie mówimy tu o polityce rządu niemieckiego, ale o polityce kół nacjonalistycznych w Niemczech, które skutkiem polityki Lloyd George'a, jego plebiscytów i różnej taktyki mierzącej do zaszachowania polityki Francji uzyskały w Niemczech olbrzymie wpływy.

Ktoby atoli sądził, że polityka Anglii zaskarbiła sobie sympatje w kołach olbrzymiej części narodu niemieckiego, ten się grubo myli. Nienawiść zamieniła się w pewne lekceważenie i nastąpiły próby nagnięcia polityki Anglii do niemieckich celów. Czas plebiscytów u nas dał nam sposobność studiowania sentymentów ludności niemieckiej do Anglii. Przewodniczącym Komisji Międzysojuszniczej Anglikowi Renni wsadził złożony z miernot politycznych „Heimatdienst“ w Olsztynie cypelmyć na uszy i dziś nacjonaliści niemieccy wschodniopruscy nie tają się wcale z tem, że im się sztuka udało. Ten sam manewr usiłowano powtórzyć na G. Śląsku, lecz usiłowania te częściowo zawiodły.

Gdy Francja wkroczyła do zagłębia Rury Niemcy także pokładali nadzieję w Angli i spodziewali się za pomocą wpływu Anglii uzyskać także sympatje Ameryki. Stanowisko Anglii ośmieliło Niemców do oporu i wzmocniło wpływy nacjonalizmu niemieckiego. Nastąpił jednakże zawód. Anglia zajęła stanowisko nieprzychylnie Francji, ale zachowała pewną rezerwę. Dziwna rzecz. Koła niemieckie nie pragną rozłamu pomiędzy Francją a Anglią z powodów łatwo zrozumiałych. Te koła atoli spodziewały się, że potężna Anglia zmusi Francję do ustępstw i w tym celu zajmie stanowisko energiczne i przed niczem się nie wahające. Rozłam byłby niepożądany, gdyby atoli rozłam się zamienił w zawieruchy, może w wojnę, natenczas dla nacjonalistów niemieckich nadeszłaby pora do działania.

Naród niemiecki oczekiwał z niepokojem skutków ostatniej noty niemieckiej i wyniku zapasów dyplomatycznych pomiędzy Anglią i Francją z powodu tej noty.

Oświadczenie Baldwina w parlamencie angielskim rozwiało prawie wszystkie nadzieje niemieckie. Anglia żąda zaprzestania pasywnego oporu niemieckiego w zajętych przez Francję dzielnicach. Tego oporu, którego się nacjonaliści niemieccy tak kurczowo trzymają. To cios, to zawód, zawód gorzki. Anglia również swoje zapatrywania wyraziła w tonie nadzwyczaj uprzejmym i grzecznym. W parlamencie angielskim dły liczne głosy za Francją. Nawet Lloyd George Henił w ostatnim czasie swoje przekonania. Powiedział, że przeciw Anglii życzyła Francji nawet powodzenia w akcji skierowanej przeciwko Niemcom i dla tego byłoby to nie „fair“, gdyby Anglia miała zmieniać politykę, gdy sztandary Francji powiewają nad Rurą.

Zawiedziona prasa niemiecka widząc swoje osamotnienie przypomina narodowi przysłowie „Hilf dir selbst, dann hilft dir Gott“.

Jest to także słaba nadzieja. Sprawiedliwy Bóg bowiem nie poparł Niemców ożywionych złym duchem z roku 1914 i nie może popierać Niemców, którzy zamiast się od tego ducha pychy i nienawiści po wojnie odwrócić, znowu w tym duchu szukają ratunku i wyjścia z sytuacji.

Dla narodu niemieckiego jest i dziś jeszcze wyjście, ale nie na drodze, którą wskazują nacjonaliści niemieccy.

Ta droga prowadzi naród niemiecki prosto w przepaść.

Obserwator.

Prusy Wschodnie.

(Przez „Obserwatora“).

Warren Gemaliel Harding.

Zecerem był zmarły prezydent Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej z zawodu. Na wykształcenie syna rodzice środków nie mieli. A jednak osiągnął Harding stanowisko prezydenta w najpotężniejszym państwie świata całego.

W Ameryce nie jest to fakt odosobniony. Tam więcej ludzi ze zwyczajnym wykształceniem szkolnym osiągnęło wysokie stanowisko.

U nas bywa często inaczej. Niektóre sfery widzą człowieka dopiero wtedy, gdy ma wykształcenie uniwersyteckie, gdy doktorat sobie zdobędzie. Wiedza jest skarbem, wiedzę zdobywać sobie należy. Nie należy atoli nigdy lekceważyć sobie autodyktów. A nazbyt często się zdarza niestety, że pomiędzy ludźmi posiadającymi wykształcenie teoretyczne znajdują się miernoty posiadające władzę i wpływy dzięki jedynie tylko świadectwom uczelni i dyplomów uniwersyteckich. Krótkowidztwo i przesąd ten się często mści.

Zerwijmy więc z przesądami.

Czemu Bóg milczy?

Pastor Ankermann w Królewcu rozwodził się na temat: „Warum schweigt Gott zum Bösen.“ A więc Niemcom źle się dzieje, a Bóg milczy. Czy Bóg chce zło usunąć, lecz zło usunąć nie może, albo czy też Bóg zło usunąć może, ale go usunąć nie chce? Problem ten stał się i w Niemczech rzekomo aktualnym z powodu demoralizacji narodu niemieckiego i francuskich gwałtów nad Renem. Pastor twierdził, że Bóg nie myśli naprawiać zła, które ludzie nabroili. Człowiek mający wolną wolę za zło jest odpowiedzialnym. Ze zła wyrasta często posiew wiary i miłości. Bóg milczy, ale zawsze milczeć nie będzie.

Po wykładzie pana pastora toczyła się ożywiona dyskusja.

Pan pastor A. zapomniał dodać, że źródłem zła w Niemczech jest wyniosłość i pycha. Bóg poniży pysznych, a wzgardzonych i prześladowanych wywyższył. Dopóki Niemcy nie nawrócą się z drogi wyniosłości i pychy, dopóty im Pan Bóg błogosławić ani pomagać nie może.

„Unsere Heimat“.

Nr. 31 „Unsere Heimat“ zawiera nienawistny artykuł profesora Dr. Hoetscha, znanego hakatysty, pod tytułem „Das Ostproblem“. Profesor ten hakatystyczny spodziewa się, że dla Polski wybiję godzina przeznaczenia, gdy nastąpią rewizje traktatów pokojowych w Rydze i Versailles. Wierzy pan profesor że przyjdzie godzina, w której Rosja i Niemcy staną się znowu potężnymi państwami. Tymczasem mają Niemcy starać się o to, ażeby jak najwięcej landsmanów w krajach traktatem wersalskim od Niemiec oderwanych pozostało. O egzestencję tej „Germania irredenta“ Niemcy starać się mają.

W tym samym numerze „Unsere Heimat“ znajduje się także artykuł zawierający uszczerstwa i fałszerstwa artykułów w „Gazecie Olsztyńskiej“ i „Mazurskim Przyjacielu Ludu“.

Na podstawie tych oszczerstw i fałszerstw żąda „Unsere Heimat“ interwencji rządu przeciwko „Gazecie Olsztyńskiej“ i „Maz. Przyj. Ludu“.

Pan Dr. Proske nas pożegnał.

Prezes rejencji w Kwidzynie p. Dr. Proske pożegnał się w czwartek ze swymi urzędnikami.

Przemawiał naczelny prezes Prus Wschodnich p. Siehr. Dziękował prezesowi rejencji za pracę i życzył mu powodzenia na jego nowym stanowisku prezesa

naczelnego G. Śląska, dokąd powołało go zaufanie rządu.

Dr. Proske w odpowiedzi dziękował w mowie, która podobała się najgorzalszym nacjonalistom niemieckim. Mówił o zagrożonych dzielnicach, popieraniu i pielęgnowaniu niemieczyny, świetnym wyniku plebiscytu, o polskim korytarzu itd.

I na tem się skończyło.

Zdaje się, że p. Dr. Proske w czasie krótkiej działalności swojej w Kwidzynie pozyskał zaufanie nacjonalistów niemieckich. Stanowisko jego do mniejszości polskiej jest znane. Sprawiedliwe słowa jego wygłoszone przy objęciu urzędu pozostały tylko słowami. Prawie nic się na korzyść naszą podczas jego urzędowania na Powiślu nie zmieniło.

Deutschtum, Bedrohung des deutsch gebliebenen Teiles, Abschürung durch den poln. Korridor — oto „Abschied“ p. Dr. Proske'go, a na G. Śląsku w podobny sposób odbędzie się pewnie przyjęcie.

Stara piosnka...

Czy p. Dr. Proske na G. Śląsku się zmieni, nie wiadomo.

Wątpimy atoli, że to nastąpi.

Przegląd polityczny.

Polska.

Uczczenie pamięci prezydenta Hardinga w sejmie polskim.

Warszawa. (AW) Wiadomo o śmierci prezydenta Hardinga nadeszła do Warszawy podczas posiedzenia Sejmu. Marszałek wygłosił stosowne przemówienie pamięci zmarłego podkreślając jego życzliwość dla Polski. Izba wysłuchała przemówienia stojąc. Minister spraw zagranicznych Seyda złożył kondolencje posłowi Stanów Zjednoczonych.

Niemcy.

Deklaracja angielska w sprawie odpowiedzi dla Niemiec.

London. (PAT) Reuter donosi: Lord Curzon w izbie lordów i Baldwin w izbie gmin wygłosili dziś równobrzmiące deklaracje w sprawie projektu odpowiedzi angielskiej na notę niemiecką. Rząd angielski wychodzi z założenia, iż nie można przedsięwziąć kroków, sprzeciwiających się traktatowi wersalskiemu, jest jednak zdania, iż byłoby korzystnym, gdyby bezpartyjni rzeczoznawcy współpracowali z komisją reparacyjną dla zbadania stanu płatności niemieckiej. Co do gwarancji, ofiarowanych przez Niemcy, to projekt odpowiedzi angielskiej stwierdza, iż są one zależne w wysokiej mierze od okoliczności, o których memorał niemiecki nie wspominał, np. stabilizacji mk., zrównoważenia budżetu i dalej, iż gwarancje te tylko wtedy byłyby skuteczne, gdyby nad administracją niemieckich finansów ustanowiono w jakiejkolwiek formie międzynarodową kontrolę. Dalej daje projekt odpowiedzi Niemcom radę natychmiastowego cofnięcia wszystkich rozporządzeń, dotyczących polityki biernego oporu oraz potępienia wszystkich aktów sabotażu. Rząd angielski w nocie, dodanej do projektu, wyluszcza również swe zapatrywanie, iż przedstawiciele sojuszników winni w najbliższym czasie czy to na konferencji czy to w inny sposób całą sytuację omówić oraz opracować wspólny planem definitywnego uregulowania zagadnienia od, szkodowań.

Rząd włoski dotychczas nie dał odpowiedzi, lecz wiadomem jest, iż zapatrywania jego są zgodne w wielu punktach z zapatrywaniami rządu angielskiego. Rządy francuski i belgijski odpowiedziały osobno. Mimo, iż rząd angielski jest przekonany o przyjaznych uczuciach sojuszników, żałuje bardzo, iż nie można dać wspólnej odpowiedzi sojuszników na notę niemiecką. Odpowiedź rządów francuskiego i włoskiego nic o tem nie wspomina, dalej nie zapowiada ani zmiany w sytuacji w zagłębiu Ruhry, ani też rozpoczęcia rozpatrywania kwestji reparacyjnej, czego rząd angielski oczekiwał.

Rząd angielski ciągle powtarza, iż uważa swe interesy za związane z interesami sojuszników i że

Zamówienie „Gazety“ na sierpień.

Ich bestelle hiermit für den Monat August 1923
die polnische Zeitung

„Gazeta Olsztyńska“

aus Allenstein mit Zustellung und zahle 40036 Mk.
Imię, nazwisko i adres (Vor- und Zuname und Adresse):

Obige 40036 Mk. erhalten zu haben bescheinigt

Drugi konkurs o nagrodę dla członków Towarzystw Młodzieży.

Komisja Organizacyjna Towarzystw Młodzieży
Polskiej na Warmji ogłasza niniejszem drugi konkurs
na odczyty z dziedziny historii, literatury, nauki i sztuki,
do użytku na zebraniach Towarzystw Młodzieży.

Warunki: a) W konkursie mogą brać udział
tylko członkowie Towarzystw Młodzieży, opracowu-
jąc jeden z podanych tematów; b) Prace, pisane czy-
telnie (błędy nie wykluczają osiągnięcia nagrody) na-
leży oddać prezesom do 31 sierpnia br., którzy je do
10 września oddać winni Komisji Organizacyjnej To-
warzystw Młodzieży; c) Rozciągłość odczytów nie
ma więcej wynosić jak 30 minut czytania, ani też
mniej niż 20 min. czytania.

Nagrody: Wyznacza się nagrody po 20 do
30 tysięcy marek, które podniesione będą w stosun-
ku do dalszej dewaluacji. Ilość nagród zależną jest
od liczby prac nadesłanych.

Sąd konkursowy stanowią członkowie podpisanej
komisji.

**Komisja Organizacyjna
Tow. Młodz. Polskiej na Warmji.**

Badacza różdżką Philipp - Labiewo (Labiau)

Specjalista dla odszukania żył wodnych i odzna-
czenia głębokości wedle wypróbowanej metody,
objeżdża w połowie sierpnia powiat olsztyński. Za-
mówienia, względnie zapytania upraszam natychmiast.
Kole motorowe do dyspozycji.

Kuczera

doskonale poleconego, mającego szarwarki, przyjmie
od 11. 11. **Dom. Hohendorf b. Stuhm.**

BANK LUDOWY

E. G. m. u. H.
w OLSZTYNIE

placi od depozytów:

za wypow. rocznem . . .	22 %
„ „ półrocznem . . .	18 %
„ „ kwartalnem . . .	16 %
„ „ dziennem . . .	14 %

Zarząd.

Steffen. Malewski. Żurawski.

Reklamacyji gazety.

Jeżeli komu z naszych Szanownych Abonentów
listowy nie dostarczy gazety to prosimy wypełnić
zaraz następujący formularz i oddać na tej poczcie,
na której zapisano gazetę:

Zeitungsreklamation.

Nr. _____ von mir bestellten Zeitung „Gazeta
Olsztyńska“ aus Allenstein habe ich nicht erhalten
und bitte um kostenlose Nachlieferung derselben.

(Imię i nazwisko)

(Miejscowość):

(Ulica i nr.)

Ks. W. Barczewski.

Kiermasy na Warmji

Wydanie 4-te, znacznie rozsze-
rzone, wyszło z druku.

Cena 3000 mk., z przesyłką
3050 mk.

Do nabycia w **Księg. Gazety
Olsztyńskiej.**

USTAWY

DLA

TOWARZYSTW LUDOWYCH

MA NA SKŁADZIE

KSIĘGARNIA J. PIENIĘŻNEJ w OLSZTYNIE.

Kartki do Różańca św.

(białe) nadeszły.

Cena 500 mk., z przesyłką 550 mk.

Do nabycia

w **księg. Gazety Olsztyńskiej.**

GROMNICE

poleca

Księg. J. Pięniężnej, Olsztyn.

Zaproszenia weselne
:: zawiadomienia ::
o zaręczynach i ślubie

wykonuje szybko i austownie

Drukarnia
„Gazety Olsztyńskiej“

Elementarz toruński

egz. po 1500 mk. poleca

Księgarnia Gazety Olsztyńskiej.

***

Polecam następujące książki:

Brewiarzyk Tercyarski

Kwiat Seraficki

Kwiatek Tercyarski

**Książeczka św. Antoniego
z Padwy**

Książeczka do M. B. Bolesnej

J. Pięniężna, Olsztyn

***

Księgarnia „Gazety Olsztyńskiej“

Rynek Rybny

Telefon Nr. 531

***

poleca obok książek do nabożeństwa, książek
treści światowej i dewocjonalji następujące rzeczy:

***

papiery listowe

luźno i w paczkach

kalamarze * atramenty * ołówki * tablice
rysiki * kleje * suszki * linijki * laki
zeszyty szkolne * bibuły * pióra * plu-
skiewki (Reisstifte) * serwetki papierowe *
koronki papierowe * papier krepowy *
papier do kwiatów * liście do kwiatów * drut
do kwiatów * wiązarki do chrztu polskie i
niem. * pocztówki * karty do grania * po-
winszowania na imieniny, urodziny, zaręczyny, ślub

* * * * *

Jako najstosowniejsze **podarki ślubne** polecamy:

Obrazy świętych w ładnych ramkach

* * po znacznie niższych cenach. * *